

Erasmus+

ChildIN

Rekomendacje do zmian politycznych

Nazwa projektu:	Europejskie szkolenia dla opiekunów dziecięcych wspierające integrację dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu (ChildIN)
Data:	23/04/2021
Wydanie:	Wersja ostateczna
Autorzy:	Cristina Fernandez, Aurélie Baranger, Christian Takow
Właściciel:	Autism-Europe

Informacje o dokumencie

Tytuł opracowania	Rekomendacje do zmian politycznych
Termin realizacji	23 kwiecień 2021
Numer i tytuł wyjściowy	IO5
Partner wiodący	Autism-Europe
Uczestniczący beneficjenci	Wszyscy
Autorzy	Cristina Fernández, Aurélie Baranger, Christian Takow
Recenzenci	Gloria Ortiz, Elena Diordieva, Elsa Viera, Micaela Rocha, Heidemarie Müller-Riedlhuber
Poziom upowszechnienia	Poufne
Rodzaj	Rekomendacje do zmian politycznych
Wersja robocza / ostateczna	Wersja ostateczna
Ilość stron łącznie z okładką	10
Słowa kluczowe	ChildIN, autyzm, opiekunowie, polityka, Autism-Europe, poparcie

Streszczenie

Niniejszy dokument ma na celu wspieranie planowania polityki w zakresie profesjonalizacji opieki domowej i integracji osób autystycznych.

Historia przeglądu dokumentów

Wersja	Nazwisko i imię	Pozycja*	Data	Podsumowanie zmian
1	Cristina Fernández, Aurélie Baranger, Christian Takow	A	15/04/2021	Wersja 1
2	Gloria Ortiz, Elena Diordieva	PIR	16/04/2021	Wersja 2
3	Elsa Vieira, Micaela Rocha	PIR	19/04/2021	Wersja 3
4	Heidemarie Müller- Riedlhuber	SIR	20/04/2021	Drobne błędy literowe/formatyczne; Dane wejściowe do dalszych rekomendacji
5	Cristina Fernández	A	23/04/2021	Wersja ostateczna

* Pozycja: Wskazać, czy:

A - Autor (w tym autor poprawionego dokumentu)

PIR - Główny recenzent wewnętrzny

SIR - Drugi recenzent wewnętrzny

Licencja i prawa autorskie

“Wszystkie opublikowane materiały opisane w części dotyczącej produktu intelektualnego będą objęte licencją Creative Common Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International, pozwalającą na niekomercyjne remiksowanie, modyfikowanie i rozbudowywanie tych materiałów, a także na rozpowszechnianie materiałów pochodzących z tych materiałów wyłącznie na tej samej licencji”.

© Autism-Europe, 2021

Wsparcie Komisji Europejskiej dla powstania tej publikacji nie stanowi poparcia dla jej treści, która odzwierciedla jedynie poglądy autorów, a Komisja nie ponosi odpowiedzialności za jakiegokolwiek wykorzystanie informacji w niej zawartych.

Spis treści

1. Zapewnienie profesjonalizacji opiekunów w celu wspierania dzieci autystycznych w Europie	7
1.1. Udokumentowanie pozytywnych skutków.....	7
2. Prawne zobowiązanie do promowania działań na rzecz integracji społecznej.....	8
3. Kluczowe zalecenia	9
3.1. Zapewnienie odpowiedniego szkolenia, ustawicznego rozwoju zawodowego i wsparcia dla opiekunów.....	10
3.2. Wspieranie nabywania kompetencji związanych z opieką nad dziećmi ze spektrum autyzmu w celu skutecznej integracji	11
3.3. Zharmonizowanie i uznanie opieki nad dziećmi w całej Europie, dążenie do wspólnego programu nauczania	12

1. Zapewnienie profesjonalizacji opiekunów w celu wspierania dzieci autystycznych w Europie

Szacuje się, że 1% populacji cierpi na spektrum autyzmu (około 5 milionów osób w Europie)¹. Jeśli wliczyć w to ich rodziny, autyzm dotyka życia ponad 30 milionów Europejczyków. Choroba ta ma wpływ na wszystkie aspekty życia jednostki, w tym na sposób uczenia się². Dzieci autystyczne mają podobne potrzeby jak inne dzieci i mają prawo do odpowiedniej opieki. Mają one jednak specyficzne potrzeby związane z komunikacją, zrozumieniem społecznym, elastycznością i przetwarzaniem sensorycznym. Znaczący dostęp do odpowiedniej opieki nad dzieckiem jest kluczowy dla dzieci z autyzmem³.

W ostatnich latach obserwuje się rosnące zainteresowanie dostępnością i jakością wczesnej edukacji i opieki (ECEC) w Unii Europejskiej ze względu na coraz większe zrozumienie znaczenia wczesnych lat życia dla rozwoju dzieci, a także potrzebę wspierania rodzin w zachowaniu równowagi między życiem zawodowym, a prywatnym.

Obecnie dostępne ramy kompetencji dla opiekunów nie obejmują konkretnych modułów poświęconych nauce dzieci o specjalnych potrzebach, aspekty te są jedynie powierzchownie uwzględnione w ogólnych modułach szkoleniowych. Ma to bezpośredni wpływ zarówno na ich szanse na zatrudnienie, jak i na dostępność wykwalifikowanych pracowników dla rodzin. Niektóre krótkie moduły kształcenia ustawicznego są dostępne dla niektórych z najbardziej powszechnych niepełnosprawności. Są one w dużej mierze niewystarczające, aby zaspokoić potrzeby wykwalifikowanych opiekunów rodzin, w których żyją dzieci ze spektrum autyzmu. W tym kontekście projekt ChildIN ma na celu wypełnienie tej luki i zapewnienie specjalistycznych szkoleń dla opiekunów dziecięcych, koncentrujących się na autyzmie.

1.1. Udokumentowanie pozytywnych skutków.

Brak specjalistycznej wiedzy na temat autyzmu dla profesjonalistów został rozwiązany w ramach pilotażowego szkolenia ChildIN, a opiekunowie, którzy z niego skorzystali, wyrazili wysoki poziom zadowolenia w Polsce, Portugalii i Francji.

- 53 uczestników pomyślnie ukończyło szkolenie ChildIN: odpowiednio 16 uczestników w Polsce, 16 we Francji i 21 w Portugalii.
- 65% zapisanych uczestników ukończyło szkolenie.
- Większość uczestników, którzy zaliczyli pierwszy tydzień, ukończyła całe szkolenie z wysokim poziomem motywacji i satysfakcji
- 76% było "zadowolonych" lub "bardzo zadowolonych" z programu szkoleniowego.
- Dwa profesjonalne certyfikaty zostaną wystawione na poziomie krajowym we Francji i w Portugalii zaraz po zakończeniu projektu.

¹ Elsabbagh et al 2012; Fombonne, 2011; ADDM 2012; Mattila et al 2011; Saemundsen et al 2013; Baird et al 2011.

² Dawson et al., 2008

³ Baird, G., Simonoff, E., Pickles, A., Chandler, S., Loucas, T., Meldrum, D & Charman, T. (2006) Prevalence of disorders of the autistic spectrum in a population cohort of children in South Thames: the Special Needs and Autism Project (SNAP), *Lancet*, 368, 210-215.

2. Prawne zobowiązanie do promowania działań na rzecz integracji społecznej

Projekt ChildIN zajmuje się opracowaniem odpowiednich szkoleń dla opiekunów dzieci ze spektrum autyzmu we Francji, Portugalii i Polsce, w kontekście rozwoju **krajowych polityk dotyczących edukacji i niepełnosprawności** w ostatnich latach.

Projekt wspierał wdrażanie krajowej polityki dotyczącej niepełnosprawności w tych krajach, takich jak:

- Narodowa Strategia Autyzmu (2018- 2022)⁴ we Francji⁵;
- Rozporządzenie na mocy ustawy 3/2008, Ustawa o edukacji włączającej (Rozporządzenie na mocy ustawy 54/2018)⁶ w Portugalii;
- Konstytucja (1997), Karta Praw Osób Niepełnosprawnych (1997), oraz Prawo oświatowe (2016)⁷ w Polsce.

Na szczepku międzynarodowym **Konwencja Narodów Zjednoczonych o Prawach Osób Niepełnosprawnych**⁸ zawiera postanowienia dotyczące edukacji i zawiera wskazówki, jak realizować edukację włączającą z perspektywy zaspokajania potrzeb wszystkich dzieci. Konwencja, ratyfikowana przez wszystkie państwa członkowskie UE, a także przez samą UE, w "Artykule 24: Edukacja" podkreśla znaczenie integracyjnego systemu edukacji na wszystkich poziomach i uczenia się przez całe życie, a także specjalistycznego szkolenia nauczycieli oraz tego, co to szkolenie powinno obejmować w sposób bardziej szczegółowy. Ponadto, "Artykuł 7: Dzieci niepełnosprawne" zapewnia dzieciom niepełnosprawnym pełne korzystanie ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności, na równych zasadach z innymi dziećmi; a równe prawo dzieci autystycznych do życia w społeczności jest również objęte "Artykułem 19: Włączenie do społeczności".

---

⁴ Autisme : *Stratégie nationale pour l'Autisme au sein des troubles du neuro-développement*. 2018. https://handicap.gouv.fr/IMG/pdf/strategie_nationale_autisme_2018.pdf

⁵ *La stratégie nationale pour l'autisme et les TND dans les territoires*. (2021) <https://handicap.gouv.fr/presse/dossiers-de-presse/article/la-strategie-nationale-pour-l-autisme-et-les-tnd-dans-les-territoires>

⁶ Alves, I., Campos Pinto, P. & Pinto, T.J. Developing inclusive education in Portugal: Evidence and challenges. *Prospects* 49, 281–296 (2020). <https://dre.pt/web/en/home/-/contents/115652961/details/normal>

⁷ Agnieszka Żyta, Stanisława Byra, Katarzyna Ćwirynkało: Education of children and Youth with Disabilities in Poland and The UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities, *Hrvatska Revija za Rehabilitacijska Istrazivanja*, suppl. Supplement; Zagreb Vol. 53, (2017): 244-251.

https://media.proquest.com/media/hms/PFT/1/jjvT4?_s=xqJEIFUdrppg0rVfrORe3ELfA3w%3D

⁸ UNCRPD, 2007. <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>

Konwencja Praw Dziecka ONZ⁹ (UNCRC) również uznaje prawa dzieci niepełnosprawnych i prawo do edukacji "na zasadzie równych szans" odpowiednio w artykułach 23 i 28.

Co więcej, **Cele Zrównoważonego Rozwoju ONZ** (2015-2030), a w szczególności SDG4 Edukacja wysokiej jakości, podkreślają konieczność "Zapewnienia włączającej i sprawiedliwej jakości edukacji oraz promowania możliwości uczenia się przez całe życie dla wszystkich". Można to osiągnąć tylko wtedy, gdy opiekunowie są odpowiednio przeszkoleni, by radzić sobie ze specyfiką niepełnosprawności, np. specyficznymi potrzebami dzieci autystycznych

Na poziomie UE "Rozdział I: Równe szanse i dostęp do rynku pracy" **Europejskiego Filaru Praw Społecznych** stanowi, że "każdy ma prawo do wysokiej jakości edukacji integracyjnej, szkoleń i uczenia się przez całe życie". W Planie Działania¹⁰ dotyczącym jego realizacji zaleca się "inwestowanie w wysokiej jakości kształcenie, szkolenie, umiejętności i innowacje sprzyjające włączeniu społecznemu oraz zapewnienie odpowiedniej ochrony socjalnej dla wszystkich" w celu "wzmocnienia europejskiego wymiaru społecznego we wszystkich obszarach polityki Unii, jak zapisano w Traktatach¹¹".

Edukacja integracyjna zajmuje wysoką pozycję w programie edukacyjnym UE. Jedną z sześciu osi **Europejskiego Obszaru Edukacji**¹² poświęconą jest edukacji włączającej i uczeniu się przez całe życie dla wszystkich, począwszy od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem. Polityka edukacyjna będzie nadal wspierana przez Europejską Agencję ds. Specjalnych Potrzeb i Edukacji Włączającej¹³. W ramach **Strategii na rzecz Praw Osób Niepełnosprawnych 2021-2030**¹⁴, Komisja będzie gromadzić strategie i praktyki promujące osiągnięcia edukacyjne osób niepełnosprawnych w państwach członkowskich w celu uwzględnienia ich w kształtowaniu polityki. Działania w zakresie współdziałania na rzecz dostępu do wysokiej jakości edukacji, również w zakresie wczesnego dzieciństwa i opieki, oraz ich promowania będą wspierane przez nową strategię **UE na rzecz Praw Dziecka**¹⁵ oraz **Europejskiej Gwarancji na rzecz Dziecka**¹⁶.

Jednocześnie **Europejski Program na rzecz Umiejętności**¹⁷ ma na celu zwiększenie umiejętności oraz kształcenie i szkolenie zawodowe (VET), aby ukierunkować działania naprawcze związane z COVID-19 w dziedzinie zatrudnienia i polityki społecznej w 2020 r.¹⁸. W agendzie określono pięcioletni plan działania obejmujący 12 działań, które mają pomóc

⁹ UNCRC, 1990. <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>

¹⁰ Plan działania w ramach Europejskiego Filaru Praw Socjalnych, 2021

¹¹ Traktat o Unii Europejskiej i Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej 2016/2020-03-01, cfr Art. 3 oraz Art. 9

¹² Komunikat Komisji (COM(2020) 625 ostateczna): Osiągnięcie europejskiego obszaru edukacji do 2025 r.

¹³ Europejska Agencja ds. Specjalnych Potrzeb i Edukacji Włączającej jest niezależną organizacją, która działa jako platforma współpracy dla ministerstw edukacji w krajach członkowskich.

¹⁴ Bruksela, 3.3.2021 COM(2021) 101 ostateczna

¹⁵ Bruksela, 24.3.2021 COM(2021) 142 ostateczna

¹⁶ Bruksela, 24.3.2021 COM(2021) 137 ostateczna

¹⁷ Bruksela, 10.6.2016 COM(2016) 381 ostateczna

¹⁸ COM/2020/274 ostateczna

w wyposażeniu obywateli Europy w lepsze umiejętności, a znaczenie sektora opieki jako całości zostało wyraźnie wymienione.

3. Kluczowe zalecenia

1. Zapewnienie odpowiedniego szkolenia, ustawicznego rozwoju zawodowego i wsparcia dla opiekunów
2. Wspieranie nabywania kompetencji związanych z opieką nad dziećmi ze spectrum autyzmu w celu skutecznej integracji
3. Zharmonizowanie i uznanie opieki nad dziećmi w całej Europie, dążenie do wspólnego programu nauczania

ChildIN zdecydowanie zaleca instytucjom europejskim, odpowiednim władzom publicznym i partnerom społecznym państw członkowskich UE, w szczególności organom związanym z prawami dziecka, prawami osób niepełnosprawnych oraz szkoleniem i certyfikacją osób zajmujących się opieką domową, aby zapewniły rozwój skutecznych szkoleń dla opiekunów dziecięcych, aby odpowiedzieć na potrzeby wsparcia dzieci autystycznych w całej Europie, zgodnie z ustaleniami projektu.

Specjalistyczne szkolenia dla opiekunów dziecięcych są skutecznym sposobem przyczynienia się do lepszych wyników dzieci z autyzmem, a także do poprawy jakości ich życia i włączenia w życie społeczne. Władze publiczne i inne zainteresowane strony powinny zatem wspierać działania polityczne na poziomie krajowym/regionalnym i zapewnić, że na tę kwestię przeznaczone zostaną odpowiednie środki i fundusze, ponieważ inwestowanie w edukację będzie miało znaczący wpływ na wyniki dzieci z autyzmem.

3.1. Zapewnienie odpowiedniego szkolenia, ustawicznego rozwoju zawodowego i wsparcia dla opiekunów

Ocena projektu podkreśla wartość dodaną szkoleń dla opiekunów dziecięcych w zakresie autyzmu. Zgodnie z priorytetami UE, ChildIN zaleca zatem opracowanie i zapewnienie dostępności odpowiednich szkoleń, w tym praktycznych i opartych na doświadczeniach

w terenie, jak również ustawicznego rozwoju zawodowego i wsparcia dla opiekunów dziecięcych w odniesieniu do autyzmu.

W tym celu ChildIN zaleca:

- zapewnienie, że takie szkolenia będą zaprojektowane w sposób uwzględniający potrzeby opiekunów dzieci i dzieci autystycznych;
- odpowiednie zajęcie się luką w wiedzy i zapewnienie ścieżek podnoszenia kwalifikacji opiekunów dziecięcych;
- angażować uczestników w projektowanie szkoleń;
- wyposażyć zarówno uczestników, jak i edukatorów w umiejętności dostosowywania się do nowych sytuacji zawodowych;
- oraz uwzględnić problemy związane z COVID-19 w zakresie kwestii związanych z kształceniem i szkoleniem zawodowym, wynikających z pandemii.

“Podczas Dni Mobilności ChildIN jak nigdy dotąd dowiedziałem się o różnych rodzajach programów i modeli interwencyjnych”

(Pracownik socjalny i opiekun dziecięcy, Portugalia)

3.2. Wspieranie nabywania kompetencji związanych z opieką nad dziećmi ze spectrum autyzmu w celu skutecznej integracji

Zespół ChildIN ustalił, że niezbędne jest opracowanie odpowiednich szkoleń, w tym doświadczeń praktycznych i terenowych, a także dostęp do aktualnych badań i najlepszych praktyk w zakresie strategii opieki nad dziećmi, aby zapewnić ścieżkę włączenia dzieci z autyzmem od wczesnych lat życia. Należy położyć nacisk na uaktualnianie wiedzy i regularne odświeżanie praktyki w odniesieniu do doświadczeń opiekunów dziecięcych, aby zwiększyć ich kompetencje i pewność siebie. Szkolenia w zakresie autyzmu powinny być prowadzone na bieżąco, tak aby wszyscy opiekunowie byli przygotowani do pracy z dziećmi ze spektrum autyzmu.

W tym celu ChildIN zaleca:

- zapewnienie opartego na dowodach podejścia do nauczania i uczenia się dzieci ze spektrum autyzmu;
- systematycznie angażować przedstawicieli i ekspertów z dziedziny autyzmu w projektowanie szkoleń;
- odpowiednio odzwierciedlać różnorodność osób ze spektrum autyzmu (np.: z zaburzeniami i bez zaburzeń uczenia się) oraz ich potrzeby w zakresie wsparcia;
- wspieranie nabywania umiejętności cyfrowych w celu skutecznego wykorzystania szkoleń lub wymian blended i/lub e-learningowych dla specjalistów/

“Uważam, że opracowanie szkolenia jest konieczne, ponieważ autyzm jest bardzo zróżnicowanym spectrum i musimy przygotować opiekunów do tej różnorodności oraz do działania w zgodzie z indywidualnością każdej osoby.”

(Pracownik socjalny, Portugalia)

3.3. Zharmonizowanie i uznanie opieki nad dziećmi w całej Europie, dążenie do wspólnego programu nauczania

Projekt ChildIN bezpośrednio przyczynił się do realizacji priorytetu instytucji szkoleniowych, jakim jest zapewnienie ścieżek podnoszenia kwalifikacji dla zawodu, którego wpływ jest w dużej mierze niedoceniany. Działania ChildIN są prowadzone w różnych krajach, zgodnie ze standardami europejskimi i podejściem opartym na efektach uczenia się, aby przyczynić się do ogólnego celu, jakim jest uznanie zawodu, który jest certyfikowany w niektórych krajach, a w innych jeszcze nie.

W tym celu ChildIN zaleca:

- rozwijanie europejskiego wymiaru zawodu i koncentrowanie się na zaniedbanych profilach, np. opiekunów zajmujących się dziećmi w domu, w oparciu o istniejący profil ESCO (5311 "Opiekun dziecięcy"¹⁹);
- zapewnienie pełnej uznawalności w ramach krajowych ram kwalifikacji, tak jak we Francji i Portugalii, gdzie specjalizacja została przedłożona odpowiednim organom krajowym;
- zapewnienie trwałości i jakości szkoleń i certyfikacji opiekunów dziecięcych dzięki wytycznym ChildIN (dostępnym na stronie internetowej poświęconej projektowi²⁰);
- zapewnienie, aby wyniki tego projektu zostały wykorzystane do dalszego rozwoju odpowiednich szkoleń dla szerokiego grona specjalistów w Europie w odpowiednich sektorach, w tym dla nauczycieli i wychowawców.

"Najważniejszym rezultatem dla mnie po uczestnictwie w szkoleniu ChildIN, byłoby uzyskanie profesjonalnego zawodu i uznanie opiekunów dziecięcych za prawdziwych profesjonalistów i część zespołu opiekującego się dziećmi z autyzmem".
(Opiekun z Francji)

Wdrożenie tych kluczowych zaleceń sprawi, że opiekunowie w całej Europie będą lepiej przygotowani do zaspokajania potrzeb dzieci z autyzmem i będą wypełniać zobowiązania prawne krajów europejskich w zakresie integracji i praw osób niepełnosprawnych.

¹⁹ Zobacz: <http://data.europa.eu/esco/isco/C5311>.

²⁰ Zobacz: <https://childin.eu/>